

FAŠISTIČNI DOMOBRANSKI TEROR V kaplji vode

(Nadaljevanje)

Razmetali so mu možgane po dvorišču in stranišču

3. VI. 1944 je bila po domobranci napadena partizanska patrila 5 moč, blizu vasi Kot. Vodjo patrile, Staneta Rotu so ujeli in ga tako zversko zaklali, da je bil ves preboden od noža. 2 partizana sta utekla. Od preostalih dveh, se je eden, Franc Jakše, ranjen od strela predal in dvignil roke. Kljub temu so ga ubili.

Žeta Uršiča. Med potjo pa so ujeli Janeza Červenka, ki je bil v Kamni gorici na bolezenskem dopustu. Kaplanu Oblaku so obljubili, da aretiranim ne bodo nič zalega storili. Neki nemško stotnik je dejal v pogovoru Mrgoletu:

"Kaj to, če pobijemo par ljudi? Danes je tako, da zmagamo ali mi ali oni!"

Ljudje so nato pri vasi Brezje našli truplo Janeza Červenke, ki je bil zversko umorjen. Po nekem poročilu so v Grosuplju ustrelili tudi Plahuto in Uršiča.

Tudi verolomnost je torej "pošteno sredstvo vitezkih in plemenitih borcev."

Spet zverine iz Tržišča

Domobranci patrila je 13. VI. vdrila iz Tržišča v hišo Ivane Janežičeve, p. d. Rutarjev, v Vrhku pri Tržišču. Vodil jih je spet podnarednik Marko Jakš. Med njimi je bil tudi domobranec Jožef Kolesa, mlinar iz Vrhke. Izdali so se za partizane in trdili, da imajo zanjo pismo od sina Cirila, ki je v partizanih. Ko je žena dozvedela pismo odprla, so jo začeli domobranci zmerjati, da je partizanska kurba, Marko Jakš pa je spustil vanjo iz svoje brzostrelke cel rafal v trebuh, njeno hčerko Cirilo Pirčevu pa, ki je imela 3-letnega otroka v naročju, je ranil v nogo. Čez 2 uri so se vrnili in hišo oplenili ter pokradli vso obleko in živje.

Tragediji je sledila komedija

Nemci so umorjeni poslali venec na grob in raztrosili govorico, da so odpeljali 15-letnega Ladota Gannonja, ker so ga zasacili na njivi s titovko na glavi.

Titovka in otroci

14. VI. je 80 domobrancev iz Vel. Lašč vdrilo v vas Zapotok pri Ribnici. Ker ljudje poznajo te krvoke, so začeli bežati. Le 10-leten fantek, ki je ležal bolan v postelji, ni mogel teči. Privlekel se je iz hiše, a je obležal na vrhu. Pod pazduho je stiskal titovko. Že se mu je blizal krvokol z naprjeno puško. Otroci so v strahu vrgli titovko od sebe. V tem pa je stekel mimo vačan, ki je obrnil puško na zverino nase. Lopov je obrnil puško na tega vaščana, po otroka pa je brž skočila mati in ga vzela. Domobranci se je mudilo, hoteli so dalje, a iz Osredka so odpeljali 15-letnega Ladota, ker so ga zasacili na njivi s titovko na glavi.

(Se nadaljuje.)

KITAJCI SE UČE

Kitajsko prebivalstvo je bilo pod cesarstvom popolnoma nepismeno. Višji sloji so imeli izvirno izobrazbo, mnogo jih je šlo študirat na vseučilišča v Evropi in Ameriki, mase pa niso znale ne čitati ne pisati in njih gospodarjem ni bilo nič na tem ležeče, da bi se kaj naučili. Nasprotno, čim bolj so bili nevedni, tem ljubeje je bilo njih izkoriščevalcem. Po revoluciji se je v tem pogledu mnogo izpremenilo.

Stara kitajska pisava je zelo zamotana in učenje je bilo vsled tega prav težavno. Po prizadevanju "očeta revolucije" dr. Sun Jata Sena so izdelali veliko bolj enostavno abecedo in zadnja leta se je učenje tako razširilo, da se more primerjati, kakor trdijo dobri poznavalci kitajskih razmer, le s tem, kar se je zgodilo po revoluciji v Rusiji. Otroci se uče v šolah, potem pa uče doma svoje starše. Kadar se v eni vasi ljudje nauče čitati in pisati, uče kmete v sosednji vasi. Zlasti so bili v tem oziru delavni komunisti, ki so računali, da ne morejo doseči trajnih uspehov z neizobraženim ljudstvom. Pravijo, da se je v krajih, kjer vlada rdeča armada, pismenost dvignila za več kot petdeset odstotkov.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali liš čitate vsak dan?

Microvivarium je ime novega oddelka, ki so ga 1. 1938 otvorili v prirodopisnem muzeju v New Yorku. Beseda zveni čudno, pa po zvoku se človek nehoti spomni akvarij, kjer je videti vsakovrstne morske živali. V mikrovivariju pa kažejo mikroskopično majhne živalice, tako drobne, da jih živi na tisoče v eni kaplji vode.

Da, na svetu je življenja neprimerno več, kot ga mi vidimo. Luža—zdi se, da je prazna, pa je v njej na milijone nevidnih živalic, ki se hranijo s še manjšimi živalicami. Tudi to življenje je zanimivo in prav opazovanje teh bitij je pomagalo spoznati zakone razvoja na zemlji. Seveda nima nihče tako dobrih oči, da bi kar pogledale v vodo pa videle tam neštete žive oblike, ki se večinoma obnašajo kakor velike živali. Kajpada so tudi nekatere razlike in te so pravzaprav najbolj poučne. Učenjaki se poslužujejo drobnogleda, da jih morejo študirati.

Mikrovivarij je pa drugače urejen. V sobi, ki ima obliko velike podkve, so po stenah okrogelne, podobne znanim okroglim oknom na ladjah, vsaka tri čevlje v premeru in tam se prikazujejo milijonkrat povečane živalice kakor v kinu. Dr. George Roemmert vodi ta oddelke. Da nabere živalic, mu ne dela nobenih težav. V najbližjem ribniku dobi vode, kolikor je hoče. Ampak če bi vzel kar kapljo te vode in jo povečal, bi se gledalcem delala tema pred očmi. Toliko bi bilo tega in tako bi se vse gibalo in pletlo, da ne bi ničesar razločili.

Roemmert rabi torej destilirano vodo, v katero spusti le malo število živalic. In to je dovolj. Pod enim oknom, ko se je v sobi naredila tema, se zasveti znamenje "paramecium". To je prva živalica, ki se tam pokaže. Nekaj šolnu podobnega, živeka se zvija in giblje pa išče bakterije, ki ji služijo za hrano. Školjкам podobne protozoje (prazivali) plezajo po tenki algi, odskočijo in drve okrog, kakor da jih sam vrag gonil. Druge drobne plavajo okrog, vse v prečudnih oblikah, ene neprenehoma v krogu, druge se hipoma zapode pa prav tako nenadoma obstanejo.

Pod drugim oknom se zasveti znamenje "didinia". Pogledate to. Spominjajo vas na sodčke in valjajo se podobno. Dr. Roemmert spusti nekoliko paramecij v svojo kapljo in v povečani projekciji jih opazite. Trenotek so didinije mirne. Naenkrat se ti sodčki zakade med paramecije kakor da je volk zašel med ovce. Najprej jih usmrte s strupom, potem se gobje odpro in paramecije izginejo v njih. Ena didinija se je začela v sredi tanjši, kakor da ima neviden modre, ki ji ga nekdo steguje. Čudno se vam zdi pa opazujete. To tanjšanje se ne ustavi; sedaj je že kakor nit—še en hip in nit se pretrga, pa plavata dve didiniji po vodi.

Tako se te živalice plode. Tako je bilo sploh razmnoževanje, ko se je prvo življenje pojavilo na zemlji. Didinije pa tudi niso varne, da bi mogle vihati nosove. Druge živalice preže na nje in na te zopet druge in v vodi je večten boj, prav tako okrut kakor v džungli. Oblik pa je toliko, da jih človek ne prešteje in naposled pride do zaključka, da je vsaka kaplja vode majhen svet. Tam se je začel boj za obstanek in na našem svetu se nadaljuje.

In način človekovih bojev je včasih prav tako brutalen kakor v vodeni kaplji. Pa če pogleda v Evropo, na Pacifik ali Kitajsko, bi dejal, da je civilizacija še bolj okrutna. Zakaj one kulturne in neumne živalice koljejo le, da se nahranijo, pa ne mečejo bomb med žene in otroke.—C. G.

Bataki

Na otoku Sumatra živi plemo Batakov na notranjih višinah, večinoma na planoti, ki obsega šest četvrtin milij, dva tisoč pet sto do pet tisoč čevljev nad morjem. Antropologi mislijo, da so njihovi pradedje bili mešanica belcev in Mongolov, ki so prišli na Sumatro, kjer so jih pozneje daj jih štejejo okrog sedem sto tisoč.

Sumatra je holandska kolonija, toda življenje Batakov se je tudi pod to vladavo prav malo izpremenilo. V enem oziru so Holanci dosegli uspehi: leta 1907 so prepovedali kanibalizem in na otoku res ne jedo več ljudi. Med starejšimi jih je še dosti, ki se spominjajo na čase, ko je bilo kanibalstvo splošno in navadi, da si noben ne prizna, da je sam kdaj jedel človeško meso. Če ga vprašate, kako da ve, odgovori, da ima znanec, ki so ga jedli.

Za to barbarstvo šego navajajo tri vzroke: zločince svojega plemena so kaznovali s smrtjo in porabili meso za hrano; vojne ujetnike so jedli—kakor mnogo drugih barbarov, da si prilaste njih moč in hrabrost; svojih staršev staršev starše pa so použili, ker so to smatrali za najčastnejši pokop in ker so žrtve često same želele to, misleče, da bodo v svojih vnukih podaljšale svoje življenje.

Splošni značaj Batakov je vsaj za tuja—poln nasprotij. Na eno plat je treba priznati, da kažejo mnogo inteligence. Pisano literaturo imajo, ki je menda osem sto let stara. Zlato znajo obdelovati in zlatiti druge kovine, in ko so jih belci našli, je bila ta umetnost že zelo razvita. Za vojno so izdelali nekako medplemensko pravo, katero spoštujejo mnogo bolj kot civilizirani narodi svoje mednarodno pravo.

Nikdar niso napadali nasprotnikovih vasi, ampak če so imeli razlog za boj, ali vsaj mislili, da ga imajo, so poslali sovražniku palmovo vejo, od katere je bilo odtrganih nekoliko listov. Številni teh listov na eni strani veje je kazalo, koliko dni je še časa, preden začno z vojno, število na drugi strani pa, koliko dni bo član sovražnega plemena, ki zajde med nje, varen, da ne bo vjet. To je dalo izzvanemu plemenu časa za ugrabitve nekake trdnjave na tem ali onem griču, in to so na določeni dan izvajali napadi. Kdor je v tem boju zmagal, je zmagal.

Po drugi strani pa Bataki nimajo nobenega smisla za čistost in nekateri raziskovalci trdijo, da so najumazanejša plemena na svetu. V tem pogledu niso dosegli ne holandska vlada ne misijonarji najmanjšega uspeha. Nekatera njihova dekleta so čedna v obraz, toda v kratkih letih postanejo prave grdohe, pa ne po naravi, ampak vsled barbaričnega običaja, po katerem si moški in ženske, ko dorastejo do fantovstva oziroma devišstva, odpilijo vse prednje zobe prav do čeljusti, ki potem otekajo.

Zemlja, kjer živi to plemo, je večinoma slabo rodovitna. Nekdaj so tam bili tropični gozdovi, sedaj pa vidi oko to, kar se najde v mnogih ameriških krajih. Drevje je zgorelo in namesto

njega raste nerabna trava. V nekaterih krajih, na primer na malem otoku Samosir v jezeru Toba goje riž. Toda pluga ne rabijo, ampak še vedno jim služi razklan in v ognju otrjen kolli.

Žive po vaseh blizu vake vode. Vsaka vas je obdana s trnjevim drevjem in v tej visoki živi meji so le ena vrata. Človek gre lahko le nekoliko metrov mimo take ograje, pa ne opazi nobenega znamenja človeškega življenja. Hiše—deset do trideset v eni vasi—so zgrajene na kamnatih podlagah iz trdega lesa, kateremu termite, velike, mravljav podobne živali niso kos, in pokrite z vlaknom sladkorne palme. Vsaka hiša služi eni družini, ki pa je navadno velika, ker so Bataki mnogoženci. Vsaka vas ima svojo žitnico, zgrajeno tako, da je zito varno podgan. Prav tako ima vsaka vas svojo "moško hišo", na vse strani odprto, to se pravi brez sten, kjer se moške shajajo za zabavo. Glavna zabava Batakov je—igranje šaha, v čemer so veliki mojstri, kos priznanim šahovcem kulturnih narodov. Kjer koli je prilika za to, bodo ti ljudje igrali šah. Če ni deske, se lahko začrta kar na tleh.

Toda v dvajsetih letih pred to vojno se je zgradilo precej cest, po katerih je opaziti avta in "busa"; po dolinah napreduje industrija in sčasoma bodo tudi Bataki podlegli vplivom moderne "civilizacije in kulture".—C. G.

Arsenik

V splošnem arsenik ni na dobrem glasu, ker je hud strup in dve desetini grama zadostujeta, da ubijeta človeka. Kakor mnogo drugih strupov se pač rabi tudi za zdravlila, seveda v zelo majhnih količinah in le pod zdravniškim nadzorstvom. Za čudo so pa ljudje, ki lahko zavajajo do tri cele grame arsenika, pa jim nič ne škoduje. Marsikdo izmed naših ljudi, zlasti štajerske ve o njih, zakaj prav na nemškem štajerskem se je v nekaterih krajih razvila navada uživanja arsenika. Kako je nastala ta čudna navada, se ne ve; ljudje ugrabijo in imajo teorije, ampak dokazov zanje ni. Gotovo je le, da je šega zelo stara in razširjena.

Arsenik ni edini strup, ki ga uživajo ljudje. Opij v raznih oblikah, kokain, hašiš ali marijuana so hudi strupi, o katerih je znano, da jih ljudje kade, jedo ali vbrizgavajo. Skoraj brez izjeme pa povzročajo vse te snovi strašne posledice in navadno vodijo v smrt.

Z arsenikom je druga reč. V tistih krajih, kjer so se mu ljudje privadili, ne umirajo od njega, tudi ne obole, ampak se dobro počutijo in trdijo, da jim daje moč in trdi se, da jih dela rdečelične in zale. Ponekod je to razumljivo; pri konjskih dirkah "pomagajo" brezvestni lastniki svojim konjem včasih s tem, da jim prav pred dirko dajo arsenika in naženejo s tem živali na največjo hitrost. Seveda je to strogo prepovedano, toda nekateri ljudje se ne zmenijo za prepovedi, kjer gre za dobiček. Tudi avstrijske vlade so prepovedovale uživanje in prodajo arsenika, pa niso dosegle uspeha, ker je prebivalstvo prepričano, da jim je ta snov koristna.

Arsenik začnajo dajati že malim otrokom po malem, ko rastejo, pa pomnožujejo dozo. Strup prodajajo krošnjariji na skrivnem, a nihče ne misli, da store s tem kaj slabega. Nikomur pa ni svetovati, da bi jih začel posnemati. Njihovo prenašanje strupa je pripisovati ne le uživanju od mladih nog, ampak tudi dejstvu, da so se že telesa prejšnjih generacij privadila in so sedanjí ljudje podedovali "toleranco" za arsenik. Na vada je stara vsaj nekoliko stoletij. Na drugi strani je pa človek, ki je začel jesti ta strup, obsojen, da nadaljuje to navado, zakaj če bi prenehal, bi hitro oslabil in konec bi bil zgodnja smrt. Prodaja se tak arsenik v obliki paste, podobne mehkuju siru, ljudje ga namažejo na kruh in tako jedo.

Na severnem štajerskem je mnogo železa, ki je mikalo Hitlerja bolj kot vse lepote Dunaja in zato so tam že davno imeli plavže in talnice. Železna ruda obsega mnogo arsenika, ki se pri

taljenju izloči in prihaja iz dimnikov v podobni belkaste praški, imenovanega arsenic trioxide. Veter ga raznaša in često so pašniki v okolici vsi pokriti z njim. Konji, ki se tam pasejo, zaužijejo arsenik in so od tega baje zelo krepki in lepi. Iz tega izvajajo, da je nekdo opazoval to in prišel do zaključka, da mora biti dobro tudi za ljudi, kar je dobro za konje. Poizkusil je in dosegel pričakovani uspeh in tako je nastala splošna navada. Seveda je mogoče, da je bilo tako, trditi pa ne more nihče, česar ni nihče videl.—C. G.

Poljaki v Londonu

London. — ONA — Mesec dni potem, ko je Britanija odtegnila svoje priznanje poljski vladi v izgnanstvu, so diplomatični odnošaji popolnoma vzpostavljeni med Londonom in Varšavo.

V teku zadnjih 48 ur je prislo v London najmanj 20 poljskih diplomatov in drugih uradnikov. Ključni ambasade so bili izročeni dr. Algrfedu Fiderkiewiczu, ki je živel 18 let v Zedinjenih državah. Bil je tekom nemške okupacije med silami odpora in je bil pozneje zaprt v strašnem taborišču smrti v Oswiecimu. Po osvoboditvi ga je lublinska vlada postavila za župana Krakova.

RAZLIKA

Pravijo, da se je zgodilo v francoskem parlamentu. Neki poslanec je predlagal več pravic za ženske in utemeljeval predlog z besedami: "Naposled je res prav malo razlike med moškimi in ženskami. Vsa zbornica je vstala in zaklicala: "Živila razlika!"

HUDIČEV STOLP

V Wyomingu je priroda ustvarila čudno glasbilo. Več kot 1200 čevljev visok takozvani Hudičev stolp (Devil's Tower). Če se udari s kladivom po njem, da od sebe čist glas kakor zvon. Glasovi so različni na raznih mestih, tako da izvedence lahko igra celo melodijo na njem.

WHOSE BIRTHDAY TODAY?

The gift you know will SAY IT BETTER!

SEE OR PHONE YOUR FLORIST

WE'LL DELIVER OR TELEGRAPH

Razni mali oglasi

PotrebujeMO
TRUCK MECHANIKE
NAJVIŠJA
PLAČA
STALNO DELO
Oglasite se pri:
Freer Motor Transfer
227 WEST 83rd STREET

ŽENE IN DEKLETA

BREZ VSAKE IZKUŠNJE
MI VAS NAUČIMO—TO LAHKO, ČISTO DELO
ZAVIJATI MALE ZAVOJE
48 ur na teden—vse delate sedeče.
Čas in pol za nad 40 urno delo
Počitek med delom

Vprašajte za Mr. Healy—po 9. uri zjutraj, ali pa 2 uri pop. do 4 ure
3319 SOUTH WALLACE ST.

● SHEET METAL WORKERS
● TWO ASSEMBLERS na lahko opravo
● DOCK MEN

UGODNA POVOJNA BODOČNOST
GROUP ZAVAROVALNICA
DOBRA PREVOZNA ZVEZA
DOBRO DELAVNO STANJE

Prijavite se takoj pri
BEARDSLEY & PIPER CO.
2541 North Keeler Ave.

Razni mali oglasi
PotrebujeMO
"WELDERJE"
Delavce—pomočnike
Dnevno in nočno delo
DOBRA PLAČA
STALNO DELO
Herbert H. Davis Co.
1616 So. 52nd Ave.
Tel. Lawndale 8620
Prve vključbe na posojila za prenovljenje in refinanciranje, dohite po zmerni obrestni meri pri:
KORUNA SAVING & LOAN ASSOCIATION
2932 W. Cermak Rd., Chicago, Ill.
Rockwell 0538

MIZARJI—CABINET MAKERS
Z ali brez izkušnje
ODSLUŽENI VOJAKI
IMAJO PREDNOST
Kličite HAYMARKET 5842

VOJAKI NA DOPUSTU
dobe delo od ure za en dan ali za čas, ki sami hočejo delati. Dobro plačano delo. Lahko delate, katere ure si izberete od 8:00 A. M. do 2:00 A. M. Nobene izkušnje ne zahtevamo. Delo je v STEEL WAREHOUSE. Dobro delavno stanje. Nujna vojna industrija. Plačamo dnevno. Oglasite se od 8. ure zjutraj do 5. popoldne—pripravljeni za delati.

CENTRAL STEEL AND WIRE CO.
2924 West 51st Street

POMOČNICE V KUHINJI
Ženske za delati salato, vložke, pri kointerju in za pomivali posodo. Ob večerih, nedeljah in praznikih se ne dela. Upošlovni urad v 3. nadst. MARSHALL FIELD CO. State—Washington

PotrebujeMO
MOŠKE
za splošno tovarniško delo
Dobra plača—Stalna služba
L. TUCKER CO.
2554 W. Lawrence Ave.

PASSENGER ELEVATOR MAN
Delo v tovarni. Dobra plača
Stalno delo—prijavite se takoj:
PLEATEX CORPORATION
Second floor—627 W. Lake St.

Izkulen
PLUMBER
Izkulen unilski delavec
Stalno delo
BREYER
Brunswick 3940

MAINTENANCE MAN
DELO V TOVARNI
DOBRA PLAČA
PLEATEX CORPORATION
Second floor—627 W. Lake St.

DEKLE ali ŽENA
Paziti na 2 letnega otroka. Mati dela. Svojo sobo, ni težkega dela. Plača \$25.00 na teden. Kličite Sunnyside 3885 pred 10:30 A.M. ali po 6 P.M.

CHILDREN'S NURSE
2 otroka 3 in 6 let stara.
Prinesite priporočilo.
North Shore dom.
Dobra plača.
MICHIGAN 6900

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman

Spisal
dr. Ivan Tavčar

PRVO POGlavJE

V noči od prvega do drugega julija leta 1820 so imeli v Noli majhno revolucijo, kakršne so bile v tistih dobah v kraljestvu obeh Sicilij na dnevnem redu. Del polka "Bourbon", ki je bil nastanjen v omenjenem mestecu, je razvil trobojni prapor—ta prokleti znak karbonarske sekte, ki je po mnenju uradnih listov svete aliance okuževala celo Italijo—ter zahteval, da se podeli kraljestvu obeh Sicilij konstitucija po vzorcu ustave, ki je tiste čase veljala na Španskem.

Stari in onemogli Ferdinand, ki je lenaril v tistih dneh na prestolu v Neopolju ter iskal tolažbe v objemih vojvodinje Floridije Partananske, nekako tako, kakor je je iskal stari kralj David v objemih moabitke deklice, je odposlal nekaj posadke iz prestolnega svojega mesta, da bi ukrotila dezerterje v Noli. Kakor pa je bila v kraljestvu obeh Sicilij starodavna navada, je pehota, ki je prišla krotiti, prestopila v tabor upornikov ter se pobratila z burbonskimi jezdecimi. Takoj, ko se je to v Neopolju zvedelo, je revolucija—zopet po stari navadi—par polkov ter se izreklo za burbonske konjenike in za konstitucijo.

Kaj je hotel storiti Ferdinand, kralj obeh Sicilij? Posebno, ker je bila javna tajnost, da prestolonaslednik, vojvoda kalabrijski, simpatizira z uporniki! Ferdinand je torej dal svoji kraljevini novo ustavo ter je nanjo slovesno prisegel. Pri vsem tem pa se je njega veličanstvo, kakor zatrjuje Friderik vitez Gentz, popolnoma zavedalo, kako nesposobno in predrzno je bilo zahtevanje, da naj se temelj novi državni ustavi ustvari tekmo osmih dni.

Nato je pretresel strah staro Evropo. Groza je prešinila diplomate vse kosti, sveta aliance pa je dobila epileptične napade. Kabineti so se združili na kongresu v Opavi. Ministri in ministrčki so se posvetovali in napenjali svoje glave, kako bi napravili tako, da bi solnce svobodno, ki je na jugu izkušalo izmed oblakov prodreti, še nadalje obtičalo v temi, v kateri se je potentatom, prelatom in birokratom tako izvrstno godilo.

Ta čas so ljubljanski meščanje v miru pili svoje pivo, pušili svoj tobak, in da niso včasih med sabo malo popreštevavali, bi lojalnega mesta ne bila razburjala prav nobena reč. V drugem pa so bili ti meščanje zvesto vdani svojemu vladarju, svojemu škofu in svojemu guvernerju!

Samo ob sebi se ume, da se jim niti sanjalo ni, da bo trobojnica, katero so burbonski kavalieri v Noli vihili nad sabo, metala tako dolgo senco, da bo le-ta segala tudi do neznatne tedanje bele Ljubljane! Kvečjemu so zvečer, sedeč pri okroglih mizah bodisi pri "Divjem možu" na Mestnem trgu ali pri "Belem konjiču" v Gledališki ulici, z nekakim svetlim trepetom poslušali upokojenega uradnika, ko jim je iz uradne "Ljubljancanke" (ki se je že takrat imenovala "Laibacher Zeitung" ter jo je v potu svojega obraza izdajal in urejal gospod Ignacij Alojzij pl. Kleinmayr) tolmačil, kako ostudno in nevhvalno so se vedli Neapolitanci nasproti svojemu kralju, ki jih je vendar tako očetovsko ljubil in zaklepal v svoje kraljevsko arce.

Da so bili vsi meščanje, kakor pri "Divjem možu" tako pri "Belem konjiču", soglasnega mnenja, da bi bilo najpravičnejše, če bi generala Pepeta in druge neapolitanske despete za pete na drevesa obesili, tega pač ni treba posebej naglašati. Potem pa, ko so prišli domov, so

v hipu pozabili debelega kralja Ferdinanda in obeh njegovih kraljestev ter so mirno zaspali, prav kakor bi Nola tičala kje v južni Ameriki, kjer se je vojaštvo tudi vsak dan puntalo. In ti lojalni meščanje so trdno spali, ker jih niso nadlegovale hude sanje, da jim bo Predpust v letu 1821 povzročil kaj več stroškov nego navadni Predpusti prejšnjih let. In ženske so istotako mirno spale, a bi brez dvojbe ne bile, da so vnaprej vedele, koliko novih, svilnatih oblek se bo v bodočem Predpustu po Ljubljani našivalo.

Nikomur ni prišlo na misel, da bo trobojnica, vihajoča nad burbonskimi konjiki v Noli, raznemirila našo Ljubljano, kakor ni bila raznemirjena poprej celo stoletje! Naenkrat je bilo neznatno mesto prenapolnjeno in ni je bilo boljše rodbine, da bi ne imela tujega gosta. Prišli so ti tuji gostje v tolpah, prinesli so s sabo denarja, prinesli s sabo svoje šege, prinesli s sabo bleška in razkošja, kakor ga starodavni grad do tedaj še ni gledal, z eno besedo: prinesli so s sabo ljubljanski kongres.

Kongres v Ljubljani! Oči vsega olikanega sveta so se obračale leta 1821 v naše glavno mesto, a dandanes pri nas ljudstvo skoraj ne ve, da se je takrat v Ljubljani odločevala usoda Evrope. Ali če danes vprašate meščana, ti o kongresu ničesar povedati ne ve, niti toliko ne, kolikor o turških vojaskah! Da ni Kongresnega trga in male kongresne ute v Mestnem logu, bi dandanes v Ljubljani nič ne pričevalo o tem, kar se je pri nas godilo leta 1821!

In tako se je lice mesta od tedaj izpremenilo! Izginile so pred vsem slavnate strehe, katerih je bilo še obilo ob času kongresa; izginile so tudi bogate rodbine, in le pičlo število jih je, ki so sedaj še lastniki hiš, katerih gospodarji so bili predniki enakega imena leta 1821. Izginili so tedanji veljaki, in imena, katera so bila takrat merodajna v našem mestu, so nepoznana: odnesel jih je piš časa in največkrat se niti ne ve ne, kje da so pokopani ti ljubljanski patriciji. Vse je izginilo iz spomina ljubljanske sedanjosti, in skoraj bi človeka obšla rdečica, da se še ni zastavilo slovensko pero, ki bi izkušalo popisati sijajne tiste dni, ko je bila Ljubljana taborišče vladarjev sveta ter deležna bleška, ki so ga s sabo nosili absolutni in vsemogočni potentatje tistih časov!

Da bo naša pripoved bolj umljiva, je treba obnoviti nekaj zgodovinskih reminiscenc, treba je predvsem razložiti, kako je prišlo do kongresa v Ljubljani.

Ko je bila bruhanla vstaja v kraljestvu obeh Sicilij, se je sešel kongres v Opavi. "Visoki zvezani suvereni" so se takoj načeloma izrekli, da je po blazni sekci zasnovana in po nezvestih vojakih izvedena revolucija, kakor tudi iz nje izhajajoči prevrat postavnih razmer, na katerih mesto je stopila gola anarhija, v nasprotju z načeli, katera so visoki vladarji že tolikrat in glasno objavili, to je z načeli reda, pravice, pravosti in sploh prave blaginje narodov.

Istotako so "zvezani monarhi" soglasno bili mnenja, da je revolucija v Neopolju nevarna javni varnosti v ostali Italiji in z vzdrževanjem miru po Evropi nezdružljiva. Sklenili so torej, da je vse, kar se je na Neapoljskem pripetilo, zopet odstraniti, če ne zlepa, pa zgrda. Da bi bilo vse čedneje videti, so visoki vladarji po "zrelem" posvetovanju napravili v Neopolju, in sicer pri njega veličanstvu, kralju obeh Sicilij, korak, ki je bil nemalo sposoben, odstraniti vsak dvom o mišljenju in namenu združenih dvorov.

(Dalje prihodnjič)

TRI NOVELE

Miguel Cervantes

Prevedel dr. Ivo Šorli

Rinconete in Cortadillo

(Nadaljevanje)

Za danes ne bom dajal nobenih drugih naročil, nego da naj gre vsak na svoj prostor in naj ga do nedelje ne menja, je odgovoril Monipodio. V nedeljo pa se zberemo spet vsi tukaj in si pošteno in pravično razdelimo, kar Bog da. Rinconetu Dobremu in Cortadillo dolemu do nedelje za njun okraj prostor od Zlatega stolpa zunaj mesta do približno zadnjih vrat Kraljevskega gradu. Tu lahko pokažeta, kako se kaj razumeta na pošteno igro. Jaz sam sem poznal take, ki se iz teh krajev niso vrnili noben dan z manj od kakih dvajset realov drobiža, da o srebru niti ne govorim. In ti niso bili niti za polovico taki mojstri, kakor vidva, in so imeli ene same karte, od katerih so štiri manjkale. Ta okraj vama bo pokazal Ganchuelo. Nič hudega pa bi ne bilo, če svoje delovanje razširita tudi na okraj San Sebastian in Santelmo, ki jih je v ti stroki lahko

tudi več na istem mestu, samo da si drug drugemu ne delajo zmešnjave.

Za vse te dobrote sta naša dva mladeniča Monipodiju poljubila roko ter mu obečala, da bosta izpolnjevala svoje uradne dolžnosti dobro in vestno ter z največjo marljivostjo in požrtvovalnostjo.

Monipodio je zdaj vzel iz kape svoje plašča dvojno polno papirja, kjer so bili navedeni vsi sobraje, in jo izročil Rinconetu, da vpiše še svoje in Cortadillovo ime. Ker pa ni imel doma črnila, je naročil Rinconetu, naj jo izpolni v prvi lekarni, do katere pride. In sicer na ta način, da napiše: Rinconete in Cortadillo, sobrata; nobeden več novicij; Rinconete igralec; Cortadillo rezeč; in potem še dan, mesec in leto, toda brez imena staršev in rojstnega kraja.

V tem hipu se je vrnil eden izmed starev-bezgačev in rekel: Prihajam povedat, da sem ta hip na Stopnicah govoril z Lo-njim,

billom iz Malage, ki mi je rekel, da se je v svoji stroki že tako izpopolnil, da bi celo z nedotaknjenimi kartami samega vruga nabrisal, da se pa zato še ni prišel vpisat in poklonit, ker jih je dobil nekoliko preveč po grbi, pa je še ves razbit. V nedeljo pa da se javi na vsak način.

Saj sem zmerom pravil, je rekel Monipodio, da bo ta Lobillo nekaj še naravnost nedosegljiv umetnik. Ima namreč roke kakor nalašč in kakor ustvarjene v ta namen, da si boljše še želi in more. In če hoče v svoji obrti postati res mojster, ni nič manj potrebno primerno orodje, nego razum, ki se ga oprime.

Ravno tako sem se srečal z neki gostilni v ulici de Tin-torres z onim židom v duhovniški obleki, je povzel stavec. Žid se je nastanil v ti gostilni, ker je izvedel, da stanujeta ravno tam tudi dva Peruana. Ta dva bi namreč rad spravil do kake igrice, tudi če bi skrajna ne nesla bogve koliko, ko se nadeja, da bi se še pozneje bolj izplačalo. Rekel je tudi, da pride v nedeljo na zborovanje in da že pove, kaj in kako je ž.

I ta žid je svet-mož, je dejal Monipodio. In tudi zelo spreten človek je. Toda že precej časa je, kar ga nisem več videl, in o tem se bova še pomenila! Zakaj pri moji veri, če se ne poboljša, mu jaz sam razcedam njegovo tonzuro, ko ni prejel več svetih redov od kakega Turka, slepar, in ne zna več latinščine od moje matere! —Ali je še kaj drugega?

(Konec prihodnjič)

DELO DOBE

HIŠNICE

"JANITRESSES"

ŽENSKA ZA ČIŠČENJE

V VSEH DELIH MESTA

Delovne ure od 5:30

popoldne do 12. ure zvečer.

Vojno nujna industrija.

Rabimo tudi

pomočnice v jedilnici

VPRAŠAJTE pri:

ILLINOIS BELL

TELEPHONE

COMPANY

"EMPLOYMENT OFFICE"

ZA ŽENSKA

Street Floor

309 W. Washington

Street

ODSLUŽENI VOJAKI

BREZ IZKUŠNJE

Oglasite se v naši tovarni za delo

Dobra plača, bonus,

počitnice in zavarovalnina

LA F. 3609

Vprašajte za Mr. BEEL

ŽENSKA

Brez vsake izkušnje

Mi vas naučimo

Lahko, prijazno znanstveno delo

Prijazno delavno stanje

Vprašajte:

KNUDSON QUARTZ

LABORATORY

2546 Milwaukee Ave.

ALBany 0024

Potrebuje

Lumber Yard delavce

Stalno ali delno delo

Najvišja plača

Ure za delo si izberete sami

Vprašajte za Mr. Marks

KING MIDAS

LUMBER CO.

2221 S. Ashland Ave.

WOODWORKERS

SAWYERS

ROUTER HANDS

TRAINEES

HELPERS

Tukaj je vaša povojna prilika.

Plačamo zavarovalnino

Plačane počitnice

Veliko nadurnega dela

SERVICE

INDUSTRIES

2025 S. Calumet

POTREBUJEMO

Dekleta - Dekleta

Učiti se

"PELMAC CARBIDE"

Dobra plača, ko se učite

Plačane počitnice

Ob nedeljah se ne dela

Pelmec Carbide Co.

165 N. Morgan - Monroe 6162

STEKLARJI-GLASS BLOWERS

ZA DELO PRI

NEON SIGN TUBING

Delo dobe tudi odsluženi vojaki za

učiti se STEKLARSKE STROKE

Vprašajte za Mr. Webers - MONROE 4236

Razni mali oglasi

ZENE IN DEKLETA

Prijazno, stalno delo blizu doma, po dnevu ali ob večerih, kasirat, prodajalke, in pomočnice pri fountain. Brez izkušnje, mi vam plačamo ko se učite, dobra začetna plača in 33 1/2 provizije na jedilih, blagu po kupni cen. Plačane počitnice in zavarovalnina.

Walgreen

6 E. Randolph Street, room 205

2807 Broadway

4737 Broadway

1 N. Pulaski Road

6255 S. Ashland Ave.

1533 Hyde Park Blvd.

PRODAJALKA

DARIL

v prodajalni na

Northwestern postaji

Plača in provizija 25%

LIGGETT DRUG CO.

Oglasite se v uposlovalnem uradu

STATE AND MADISON STS.

CHICAGO, ILL.

FREIGHT

HANDLERS

Začasno delo, po urah

kot sami želite

CONSOLIDATED

FREIGHT CO.

3200 ARCHER AVENUE

Virginia 1430

SELIM SE IZ MESTA-MORAM

prodati 1 1/2 stan. leseno hišo—37 1/2

čv. lota. Dve stan. 5-7 sob. Parna

gorkota. 3 kare garaža. Blizu 69th

in Peoria. Kličite lastnika HUDSON

2919.

DEKLETA

Idealno delavno stanje v Evanstonu.

Lahko, čisto sedeče delo

Dobra plača. Stalno delo

CRIB-DIAPER SERVICE

234 Dodge—Evanston

POTREBUJEMO človeka za delo v

garazi. Garage Mechanic. Stalno

delo—dobra plača. Vprašajte Mr.

Cuba.—EDWARD HINES LUMBER

CO. GARAGE, 2424 Blue Island Ave.

Canal 1843.

SHEET METAL WORKER

Dobra plača

Stalno delo

OHIO SHEET METAL WORKS

412 W. Chicago Ave.

Potrebuje popraviljače

Body Repairmen

mehanike in

čuvaje

Stalno delo—Najvišja plača

(Izvrsten prostor za delo)

FRUEHAUF

Trailer Co.

2553 S. Archer Avenue

Phone: Calumet 7980

TIRE MEN

in tire changerje potrebujemo takoj.

Oglasite se ali kličite.

Firestone Tire Co.

1818 E. 71st St.—Buf. 1227

Practical Child Nurse

Izkušena s priporočilom

Dobra plača

Kličite:

BAYPORTE 3474

MI potrebujemo

MOŠKE - MOŠKE

Polishers - Buffers in Platers Help

\$1.00 do \$1.15 na uro

SMITH PLATING WORKS

4752 No. Avers.—Keystone 1585

ZENSKI - MOŠKI

ODSLUŽENI

VOJAKI

Tu imate priliko za dobro, stalno

delo v TISKARSKI stroki, skušeni

za "photo finish."

Dobra plača—stalna služba

Čas in 1/2 za nad 40 ur.

Dnevno ali nočno

COX'S PHOTO

510 St. Charles Rd.—Maywood 5900

Razni mali oglasi

MI POTREBUJEMO

Mechanical Assemblers

Electrical Assemblers

Polisher and Wiring

and Buffer

Paint Sprayer

55 URNO TEDESKO DELO

STALNO DELO—DOBRA PLAČA